

Czy organizator transportu
może skutecznie zapobiegać
wykluczeniu komunikacyjnemu
– problemy i dobre praktyki.

Lublin 24 czerwca 2025 r.

Wykluczenia komunikacyjne - definicja

Wykluczenie komunikacyjne, nazywane też wykluczeniem transportowym, to sytuacja, w której mieszkańcy (lub jednostka) danego obszaru mają utrudniony lub uniemożliwiony dostęp do transportu publicznego, co ogranicza ich możliwość korzystania z usług, pracy, edukacji i kontaktów społecznych.

To również brak informacji o połączeniach czy utrudnienia w zakupie biletów.

Problem wykluczenia komunikacyjnego dotyczy szczególnie obszary wiejskie i peryferyjne.

W nowelizacji ustawy o publicznym transporcie zbiorowym ma pojawić się tzw. definicja legalna wykluczenia komunikacyjnego

Wykluczenia komunikacyjne - przyczyny

- **Brak lub niewystarczająca oferta transportu publicznego:** Brak połączeń autobusowych, kolejowych czy innych form transportu zbiorowego w danym obszarze.
- **Brak dostępu do informacji o komunikacji publicznej:** Trudności w znalezieniu rozkładów jazdy, cen biletów czy możliwości zakupu biletów online.
- **Brak odpowiedniej infrastruktury transportowej:** Brak przystanków autobusowych, chodników czy ścieżek rowerowych.
- **Koszty transportu:** Wysokie ceny biletów lub brak możliwości zakupu biletów ulgowych.

Białe plamy transportowe – skąd się biorą

- **Nierównomierna polityka w zaborach** – np. rozwój sieci kolejowej w lubelskim
 - **Reorganizacja systemu transportu po 1989 r.**
 - **„Upadek” – PKS-ów**
 - **Masowa motoryzacja społeczeństwa**
 - **Niekorzystana demografia**
-
- **Pandemia Covid-19**
 - **Wzrost kosztów transportowych**

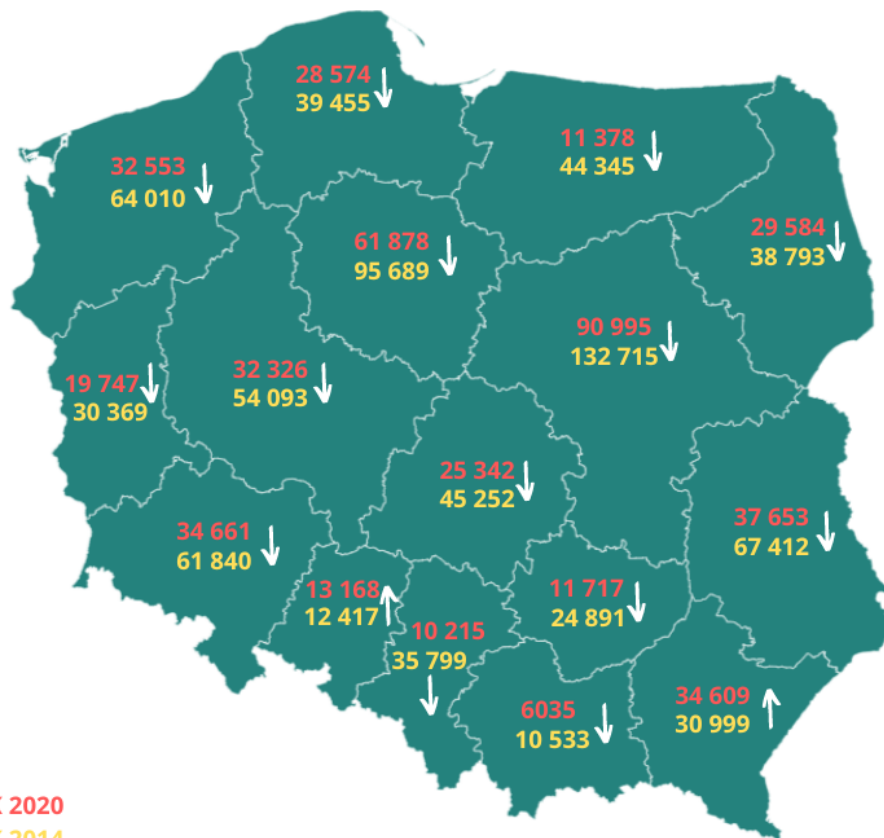
Wykluczenia komunikacyjne – negatywne konsekwencje

- **Ograniczenie dostępu do edukacji:** Uczniowie i studenci mają trudności z dojazdem do szkół i uczelni.
- **Utrudnienia w dostępie do rynku pracy:** Pracownicy mają ograniczone możliwości dojazdu do miejsc pracy.
- **Ograniczenie dostępu do usług publicznych:** Mieszkańcy mają trudności z dotarciem do lekarza, urzędu czy innych placówek użyteczności publicznej.
- **Izolacja społeczna:** Ograniczenia w przemieszczaniu się prowadzą do izolacji społecznej i utrudniają kontakty z rodziną i przyjaciółmi.

Połączenia Autobusowe:

LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ

[OGÓŁEM W KM]

ROK 2020
ROK 2014

Wg. danych Stowarzyszenia Wykluczenia Transportowego, - w 2014r. funkcjonowało 788 tys. linii komunikacji autobusowej. W 2020 roku – już tylko 480 tys. Oznacza to, że w ciągu sześciu lat **ubyło nam ok. 300 tys. połączeń**, czyli prawie 40 proc. Najlepsze wyniki pod względem długości regularnej komunikacji autobusowej w 2020 r. występowały w województwie mazowieckim (90 995 km dróg), kujawsko-pomorskim (61 878 km) i **lubelskim (37 653 km)**

Brak dostępu do transportu publicznego to problem, który dotyka niemal 40% Polaków

- Nawet **15 milionów osób w Polsce** codziennie boryka się z problemem ograniczonego dostępu do komunikacji publicznej (źródła MI mówią o **ok. 10 mln**).
- Przez ostatnie 30 lat połączenia kolejowe **w około 70 miastach**, liczących ponad 10 tysięcy mieszkańców, **zostały zlikwidowane**.
- Jeszcze gorzej sytuacja wygląda w **mniejszych miejscowościach**. Szacuje się, że **20%** z nich jest całkowicie odciętych od transportu publicznego, a **kolejne 20%** ma do niego dostęp w **minimalnym zakresie** – ograniczonym do dni szkolnych lub kilku kursów dziennie.
- Brak połączeń nie tylko utrudnia życie mieszkańców, ale także ogranicza dostęp do pracy, edukacji czy opieki zdrowotnej, prowadząc do narastających nierówności społecznych.

Wykluczenie transportowe młodych

Raport UNICEF

- Problem ten najmocniej dotyka najmłodsze pokolenia. Jak pokazują badania UNICEF:
- **14% dzieci i młodzieży w wieku 12-19 lat w Polsce jest zagrożonych wykluczeniem transportowym.**
- **30% badanych** dzieci i młodzieży uważa, że w ich miejscu zamieszkania **dostęp do komunikacji publicznej jest problemem**, a **42 % uważa KP za słabą.**
- brak dostępnego transportu znacząco ogranicza mobilność polskich nastolatków, a dla wielu z nich zdobycie prawa jazdy staje się jedynym sposobem na zachowanie niezależności. Brak połączeń komunikacyjnych zamyka przed nimi drzwi do możliwości rozwoju, ograniczając ich perspektywy i utrudniając budowanie stabilnej przyszłości.
- Potwierdzają to również **dane BlaBlaCar – w 2024 roku aż 84 tysiące aktywnych pasażerów w Polsce miało od 18 do 24 lat**, co pokazuje, jak dużą rolę w mobilności młodych ludzi odgrywają alternatywne formy transportu.

Zadanie własne JST

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty (m.in. w zakresie lokalnego transportu zbiorowego) należy do zadań własnych gminy

Art. 7 ustawy o samorządzie gminy

Podobne konstrukcje prawne znajdują się w ustawowych regulacjach o samorządzie powiatowym i wojewódzkim

Organizator transportu

- ❑ Właściwość organizatora publicznego transportu zbiorowego zależy od **obszaru działania** lub **zasięgu przewozów**
- ❑ Organizatorami mogą być:
 - **Gmina**
 - Związek międzygminny
 - **Powiat**
 - Związek powiatów
 - **Województwo**
 - Minister właściwy ds. transportu

Rekomendacje (1)

✓ **FINANSOWANIE TRANSPORTU**

- Rozwój tzw. FRPA - nowa nazwa Fundusz Przeciwdziałania Wykluczeniu Komunikacyjnemu
- zwiększenie zakresu i zasobów pieniężnych Funduszu
- zapewnienie finansowania transportu w budżetach małych miejscowości i powiatów

- ✓ **Koordinacja organizacji przewozów przez Powiat/Województwo i poszczególne Gminy**
 - konieczna zmiana regulacji prawnych w zakresie finansowania takich kooperacji

- ✓ **Rozwój infrastruktury transportowej i zapewnienie standardu jakościowego**
 - rozbudowa: dróg z buspasami, linii kolejowych, ścieżek rowerowych, systemów ITS

- ✓ **Edukacja społeczeństwa i marketing transportowy**

Rekomendacje (2)

- Dostosowanie kursów transportu zbiorowego do rzeczywistych potrzeb mieszkańców
- Wykorzystanie programów finansowania do realizacji dobrych praktyk;
- Diagnozowaniu problemów transportowych i analizowanie potrzeb mieszkańców - regularne konsultacje społeczne i współprace z lokalnymi liderami społecznymi;
- Wykorzystanie nowoczesnych technologii cyfrowych, takich jak aplikacje mobilne do zakupu biletów czy rezerwacji kursów na żądanie;
- Organizowanie kampanii informacyjnych promujące transport publiczny, rowery miejskie czy car-sharing jako formy mobilności, a także edukowanie mieszkańców o możliwościach technologicznych, które ułatwiają korzystanie z tych usług, jak np. aplikacje mobilne czy systemy biletów elektronicznych.

Dobre praktyki- rozszerzona oferta przewozowa

Gmina	Liczba autobusów ZTM obsługujących obecnie gminę	Numery obecnych linii	Długość obecnych linii komunikacyjnych w gminie [km]
Głusk	8	3, 16, 17, 35, 73	13,147
Jastków	5	18, 20, 33	22,366
Jabłonna	2	17	6,344
Konopnica	4	12, 78, 79, 85	37,972
Mełgiew	2	5	5,871
Niemce	7	18, 24, 44, 74	38,354
Niedzwica Duża	1	8	2,304
Spiczyn	2	22	5,871
Strzyżewice	1	28	30,240
Świdnik	7	5, 35, 55, N2	37,668
Wólka	9	2, 5, 22, 52, 74	21,760
RAZEM	48		221,897

Zintegrowane Centrum Komunikacyjne Dworzec Lublin

- Dwukondygnacyjny budynek dworca autobusowego o powierzchni użytkowej 1,8 tys. m² z poczekalniami dla 250–300 podróżnych
- pętla autobusowo-trolejbusowa
- 43 stanowiska dla autobusów zamiejskich (zadaszone)
- Podziemny parking P+R (170 miejsc)
- Parkingi K+R (11 miejsc)
- Parking B+R (67 stojaków)
- Osobny parking dla 120 autobusów zamiejskich, budynek socjalny i toaleta dla kierowców

Nowoczesny tabor:

Autobusy i trolejbusy komunikacji miejskiej w Lublinie są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami:

- **Niskopodłogowe pojazdy** - ułatwiają dostęp do pojazdu dla osób na wózkach i innych osób z ograniczoną mobilnością;
- **Platformy najazdowe** - umożliwiają wjazd do autobusu osobom na wózkach;
- **Miejsce dla wózków** - w każdym pojeździe znajduje się specjalne miejsce dla osoby poruszającej się na wózku, wraz z odpowiednimi zabezpieczeniami;
- **Informacja głosowa i wizualna** - pasażerowie otrzymują informacje o trasie i przystankach za pomocą komunikatów głosowych i wyświetlaczy;

Infrastruktura przystankowa zarządzana przez ZDiTM w Lublinie:

- Liczba przystanków na terenie miasta Lublin – 806
- Słupki przystankowe – 420 szt. (z małą i dużą gablotą)
- Ławki przystankowe – 70 szt.
- Kosze na śmieci – co najmniej 1 szt. na przystanek
- Wiaty przystankowe standardowe (czerwono-zielone) – 335 szt.
- Wiaty ponadstandardowe (szaro-zielone) – 174 szt. (w tym 65 szt. z fotowoltaiką)
- Wiata zielona – 1 szt.
- Biletomaty – 75 szt.
- Toalety automatyczne – 6 szt.
- Liczba przystanków wyposażona w wyświetlacze informacji pasażerskiej – 101 szt.

Dziękuję
za uwagę

• Lublin 24 czerwca 2025 r.